



rijksuniversiteit  
groningen

# Wetenschapswinkel Courant

Jaaroverzicht 2010





## Inhoud

|  |           |
|--|-----------|
| <b>Voorwoord</b>   | <b>3</b>  |
| Wetenschapswinkel Geneeskunde en Volksgezondheid<br><b>Als je hoofd je tegenwerkt</b>              | <b>4</b>  |
| Wetenschapswinkel Onderwijs<br><b>Ideale school- en opvangtijden; wat vinden ouders eigenlijk?</b> | <b>6</b>  |
| <b>Onderzoek bètawinkel valt in de prijzen</b>   | <b>7</b>  |
| <b>Twweets</b>   | <b>7</b>  |
| <b>EU geeft veel geld voor public engagement</b>   | <b>8</b>  |
| Wetenschapswinkel Economie en Bedrijfskunde<br><b>Wie wil welke natuur?</b>                        | <b>10</b> |
| Wetenschapswinkel Taal, Cultuur en Communicatie<br><b>Iedereen spreekt hier Frans</b>              | <b>12</b> |
| <b>Even voorstellen: Geraldine Zielemans</b>   | <b>14</b> |
| <b>In debat!</b>   | <b>15</b> |
| Wetenschapswinkel Taal, Cultuur en Communicatie<br><b>25 jaar winkelen in taal en cultuur</b>      | <b>16</b> |
| <b>Wetenschap te koop!</b>   | <b>18</b> |
| <b>Valorisatie of kennisbenutting?</b>   | <b>19</b> |
| Bèta wetenschapswinkel<br><b>Het is niet altijd rozengeur en maneschijn</b>                        | <b>20</b> |
| <b>Wetenschapswinkel G&amp;V UMCG in 2010</b>  | <b>22</b> |
| <b>Even voorstellen: Jolanda Tuinstra</b>  | <b>22</b> |
| <b>Wetenschapswinkels in de pers</b>   | <b>23</b> |
| <b>Publicaties en presentaties in 2010</b>   | <b>24</b> |

## Colofon

De Wetenschapswinkel Courant is een uitgave van de gezamenlijke wetenschapswinkels van de Rijksuniversiteit Groningen.  
Mail voor gratis abonnement: [ebwinkel@rug.nl](mailto:ebwinkel@rug.nl)

*Redactie:* Saskia Visser, Henk Janssen, Rachel van der Kaaij  
*Vormgeving en layout:* Kasemir Publiciteit & Vormgeving  
*Druk:* Facilitair Bedrijf RUG, GrafMedia

issn: 1389-8612

Van de meeste besproken projecten zijn rapporten en artikelen verschenen. Deze zijn gratis te downloaden op <http://wewi.eldoc.ub.rug.nl/>  
Mocht u verdere interesse hebben in een van de besproken onderwerpen, neem dan contact op met de betreffende winkel.

## Wetenschapswinkels

**Bèta wetenschapswinkel**

Nijenborgh 4, 9747 AG Groningen  
Henk Mulder; [h.a.j.mulder@rug.nl](mailto:h.a.j.mulder@rug.nl)  
telefoon 050 - 363 4436

Karin Ree; [c.m.ree@rug.nl](mailto:c.m.ree@rug.nl)

telefoon 050 - 363 4132

Rachel van der Kaaij; [r.m.van.der.kaaij@rug.nl](mailto:r.m.van.der.kaaij@rug.nl)

telefoon 050 - 363 4686

[wewi-fwn@rug.nl](mailto:wewi-fwn@rug.nl)

Twitter: @betawinkel

**Wetenschapswinkel Economie & Bedrijfskunde**

Postadres: Postbus 800, 9700 AV Groningen

Bezoekadres: WSN-gebouw, Zernikecomplex,  
Nettelbosje 2

Peter van Kampen; telefoon 050 - 363 3795

Martijje Lubbers; telefoon 050 - 363 8612

[ebwinkel@rug.nl](mailto:ebwinkel@rug.nl)

**Wetenschapswinkel Geneeskunde en Volksgezondheid**

Postadres: UMCG,

Sector F, Wetenschapswinkel G&V,

Postbus 196, 9700 AD Groningen

Bezoekadres: Hanzeplein 1, Gebouw de Brug, 3217,  
5e etage

Jolanda Tuinstra; [j.tuinstra@med.umcg.nl](mailto:j.tuinstra@med.umcg.nl)

telefoon 050 - 363 9080

**Wetenschapswinkel voor Onderwijs**

Grote Rozenstraat 38, 9712 TJ Groningen

Geraldine Zielemans; [g.zielemans@rug.nl](mailto:g.zielemans@rug.nl)

telefoon 050 - 363 9159

**Wetenschapswinkel Taal, Cultuur & Communicatie**

Postadres: Postbus 716, 9700 AS Groningen

Bezoekadres: Kijk in 't Jatstraat 26

Saskia Visser; telefoon 050 - 363 5271

[tawi@rug.nl](mailto:tawi@rug.nl)

De wetenschapswinkels op internet:

[www.rug.nl/wewi](http://www.rug.nl/wewi)

**Voor u ligt het jaarbericht van de wetenschapswinkels Groningen.**

**In dit blad vertellen we jaarlijks over wat we doen en voor wie. In deze editie vindt u de hoogtepunten van 2010 en het nieuws in 2011.**

**Klein en groot**

Elke keer blijf ik me verbazen over de grootte van de universiteit en hoeveel netwerken en structuren er te ontdekken zijn. In die grote organisatie zijn wij als individuele wetenschapswinkels misschien telkens een klein onderdeel, maar van wezenlijk belang. We geven zowel in het klein als in het groot vorm aan de taak van de universiteit om te zorgen voor maatschappelijke relevantie. Valorisatie, kennisbenutting is de kern.

**2010**

In 2010 startte vanuit Groningen het internationale PERARES project, een groot project waarbij in verschillende landen wetenschapswinkels worden opgericht en aandacht wordt besteed aan interactie tussen publiek en wetenschap.

Verder organiseerden we in juni 2010 een posterpresentatie, om kort maar krachtig de aandacht te vestigen op projecten die bij de Groningse winkels werden uitgevoerd. De posters werden gepresenteerd door de student-onderzoekers, die enthousiast hun onderzoek konden toelichten en direct met het publiek in discussie konden gaan.

Onderzoek presenteren aan publiek gebeurde in 2010 ook via de kennisdebat website: een interactief platform waarop geïnteresseerden eenvoudig in gesprek kunnen gaan met onderzoekers van de universiteit.

Op de landelijke wetenschapswinkeldag in juni 2010 viel een onderzoek van de Bèta-wetenschapswinkel in

de prijzen. Van de 19 inzendingen werd het onderzoek van Jeroen Vetter over veiligere productiemethoden voor kunststoffen als een van de meest bijzondere gekwalificeerd. Hij kreeg uiteindelijk de derde prijs uit handen van voormalig minister Jacqueline Cramer.

Tenslotte kunt u de komende pagina's lezen over uiteenlopende onderzoeken die via de diverse wetenschapswinkels in 2010 zijn uitgevoerd en die we met trots presenteren: een nieuw methode om een vreemde taal te leren, het beleid rond stankoverlast, de behandeling van ernstige hoofdpijn en het meten van natuurbeleving met de 'hotspotmonitor',

**Nieuwe voorzitter**

Per 1 februari 2011 heeft collega Peter van Kampen het voorzitterschap van de Groningse wetenschapswinkels van mij overgenomen. Ik vond het heel interessant om een centrale rol te mogen spelen in datgene wat de wetenschapswinkels doen en wens Peter de komende tijd veel succes.

*Martijje Lubbers*

**2010 in cijfers****Statistisch overzicht vragen en projecten 2010**

|                               | Vragen 2010 | Afgehandelde vragen 2010 | Afgehandelde vragen incl. <2010 | Studenten  | Medewerkers | Externe Publicaties | Presentaties |
|-------------------------------|-------------|--------------------------|---------------------------------|------------|-------------|---------------------|--------------|
| Bètawinkel                    | 31          | 26                       | 43                              | 20         | 3           | 9                   | 10           |
| Economie & Bedrijfskunde      | 19          | 10                       | 32                              | 12         | 4           | 7                   | -            |
| Geneeskunde & Volksgezondheid | 38          | 24                       | 31                              | 15         | 3           | 10                  | 3            |
| Onderwijs                     | 22          | 5                        | 5                               | 5          | 1           | 5                   | 1            |
| Taal, Cultuur & Communicatie  | 23          | 12                       | 17                              | 69         | 2           | 6                   | 13           |
| <b>Totaal</b>                 | <b>133</b>  | <b>77</b>                | <b>128</b>                      | <b>121</b> | <b>13</b>   | <b>37</b>           | <b>27</b>    |



# Als je hoofd je tegenwerkt

De Wetenschapswinkel Geneeskunde en Volksgezondheid deed onderzoek naar de effectiviteit van de behandeling die wordt gegeven in de Bonifatius Hoofdpijnkliniek. Dat hielp deze relatief kleine zorgaanbieder niet alleen om kwalitatief goede zorg te leveren, maar ook om dat zichtbaar te maken voor de patiënten en verzekeraars.



Door Jelte Bouma

Hoofdpijn is een veelvoorkomende aandoening die in verschijningsvormen zoals migraine, spanningshoofdpijn en clusterhoofdpijn een grote invloed kan hebben op de kwaliteit van leven van patiënten. De Bonifatius Hoofdpijnkliniek (BHK) in Dokkum is volledig gespecialiseerd in hoofdpijnanalyse en behandeling. De kliniek, die onderdeel is van ziekenhuis de Sionsberg, beschikt over een multidisciplinair team van neurologen, psychologen, hoofdpijnverpleegkundigen, fysiotherapeuten, diëtisten, maatschappelijk werk en ergotherapeuten. De werkwijze van de BHK is nieuw en innovatief. Daarom is het belangrijk is om vast te stellen hoe effectief de behandeling is. Dat is niet

alleen nodig voor de maatschappelijke acceptatie van de hoofdpijnbehandeling, maar ook om ervoor te zorgen dat de behandelingen worden vergoed door de ziektekostenverzekeraars.

## Onderzoeken naar tevredenheid en effectiviteit

Samen met de wetenschapswinkel zijn er diverse onderzoekstrajecten opgezet, waarvan er twee in 2010 zijn uitgevoerd. Medisch studente Irma van de Beek schreef een scriptie over de patiënttevredenheid in de periode 2006-2009. Uit haar inventarisatie bleek dat patiënten zeer tevreden waren met de behandeling. Rianne de Heer, studente medische sociologie, deed onderzoek naar de effectiviteit van de behandelingen, en welke factoren daarop van invloed zijn.

Rianne de Heer analyseerde in totaal 204 vragenlijsten die waren ingevuld door patiënten van de BHK. De patiënten was gevraagd om hun situatie vóór en na de behandeling weer te geven. Het ging daarbij vooral om vragen naar de mate en aard van hun hoofdpijn, hun medicijngebruik, en in hoeverre de hoofdpijn van invloed was op het dagelijks leven. Aan het onderzoek deden patiënten mee met chronische hoofdpijn en patiënten met niet-chronische hoofdpijn. De meerderheid had last van migraine, maar ook spanningshoofdpijn kwam veel voor. Slechts een klein deel had last van clusterhoofdpijn. Uit de analyse van de vragenlijsten bleek dat de behandeling voor bijna alle typen patiënten effectief was geweest. Bij een meerderheid van de patiënten

nam de mate van de hoofdpijn af, en ook de invloed van de hoofdpijn op het dagelijks functioneren nam meestal af. Daarnaast gaf 61% van de ondervraagden aan dat de kwaliteit van leven na de behandeling was toegenomen. Het medicijngebruik bleef bij een kleine meerderheid gelijk, maar 38% van de patiënten gebruikte na de behandeling minder medicijnen.

De resultaten van het onderzoek lieten zien dat de behandeling in mindere mate effectief was voor depressieve

---

## Screening op depressie geeft mogelijkheden om de kwaliteit van leven van patiënten te verbeteren

---

patiënten. Deze groep heeft te maken met twee aandoeningen tegelijkertijd, hoofdpijn en depressie, wat aangeduid wordt met comorbiditeit. Rianne de Heer gaf in haar onderzoek aan dat screening op depressie bij de behandeling van hoofdpijn van belang is. Dat geeft mogelijkheden om de kwaliteit van leven van patiënten te verbeteren en creëert bovendien een situatie waarin de hoofdpijnbehandeling beter aanslaat.

Tot slot lieten de resultaten zien dat ook patiënten zelf invloed hebben op de last die ze hebben van hun hoofdpijn in het dagelijks functioneren. Door het bevorderen van klachtenacceptatie en van self-efficacy, kort gezegd de overtuiging die mensen hebben in hun eigen kunnen, kan BHK de patiënten daarbij goed helpen.

## Samenwerking goed gewaardeerd

John Lebbink, neuroloog en oprichter van de BHK, stelde de onderzoeksvragen die de basis vormden voor de uitgevoerde wetenschapswinkelonderzoeken. Hij is zeer tevreden over de samenwerking: "Voor Ziekenhuis de Sionsberg, als kleinste ziekenhuis van Nederland, en de Bonifatius Hoofdpijn-

## Rianne de Heer, studente medische sociologie, over haar onderzoeksstage:

### Waarom koos je voor dit wetenschapswinkelproject?

Ik was op zoek naar een afstudeerstage op een pijnpoli. Maar het bleek lastig om mensen te overtuigen mij een stage aan te bieden, aangezien geen van hen ooit van de studierichting medische sociologie had gehoord. Toen ik hoorde dat de wetenschapswinkel een stage aanbood bij de Bonifatius Hoofdpijnkliniek leek dat me een ideale oplossing: een onderwerp dat me interessant leek en wat meer zekerheid van een goede communicatie tussen kliniek en universiteit.

### Wat heb je geleerd?

Ik ben er trots op dat ik nu zoveel van hoofdpijn en het leven met hoofdpijn weet. Het schrijven vond ik wel vaak moeilijk. Het heeft mij enorm gemotiveerd om samen met een aantal afstudeerders op één kamer te werken. Je weet van elkaar hoe het voelt om vast te zitten of stevige kritiek van je begeleiders te krijgen en dat schept een band. Het was een supergoed gevoel om na het presenteren van mijn resultaten in de kliniek, te merken dat men meteen ging brainstormen over hoe ze bijvoorbeeld beter konden scannen op

depressie. Dat was naar aanleiding van mijn bevinding dat depressie een temperende invloed op het effect van de behandeling had!

### Wat doe je nu?

Ik zou ooit in mijn leven nog graag iets voor hoofdpijnpatiënten doen, of dat nu onderzoek, voorlichting, of iets anders is. Nu ben ik echter consultant bij een bedrijf dat applicaties en consultancy levert op het gebied van personeelsplanning in de zorg. 65 tot 85% van de kosten in de zorg gaan naar personeel en met onze hulp kan het personeel efficiënter ingezet worden. Zo hoop ik een bijdrage te leveren aan het betaalbaar houden van de zorg in de komende decennia.



kliniek is deze academische link zeer waardevol. Zo kan een klein ziekenhuis toch hooggekwalificeerde zorg bieden en deze adequaat wetenschappelijk beoordelen. De academie brengt haar kennis en kunde naar de praktische periferie!".

De kwalitatieve opzet en resultaten van de onderzoeken waren zodanig dat de zorgverzekeraars een goede indruk hebben gekregen van de kwaliteit van zorg in de BHK, ook ten opzichte van de gebruikelijke zorg voor dit type klachten.

"Dat heeft geholpen bij de onderhandelingen over contractering en vergoeding van de behandeling", volgens Lebbink.

Deze tevredenheid heeft ook andere gevolgen. De samenwerking tussen de Wetenschapswinkel en de BHK is hiermee namelijk niet afgelopen: voor 2011 zijn alweer twee nieuwe onderzoeken gepland.

Een daarvan betreft een prospectief onderzoek, waarbij patiënten gevolgd worden in de tijd.



# Ideale school- en opvangtijden: wat vinden ouders eigenlijk?

Van half 9 's ochtends tot 3 uur 's middags en een vrije woensdagmiddag. Dat zijn de tijden waarop praktisch alle Nederlandse kinderen naar school gaan. Maar als ouders zelf mogen kiezen, kiezen ze dan bijvoorbeeld voor schooltijden die aansluiten op hun eigen werktijden? Door de toename van het aantal tweeverdieners en eenoudergezinnen lijkt het tijd om nieuwe schooltijden te overwegen.



De huidige schooltijden zijn gedeeltelijk historisch bepaald. Maar passen deze schooltijden nog wel bij de samenleving van de 21e eeuw? Scholen en opvangorganisaties buigen zich over deze vraag. Zo ook de Vereniging Christelijk Onderwijs Groningen (VCOG) en de Stichting Kinderopvang Stad Groningen (SKSG). Deze organisaties riepen de hulp in van de Wetenschapswinkel Onderwijs om duidelijkheid te krijgen over ideale school- en opvangtijden in 2010.

## Maken van schoolkeuze

Binnen het verzuilde onderwijssysteem is lange tijd de levensbeschouwing van een school het belangrijkste motief geweest bij de schoolkeuze. Als je kerkelijk was, koos je bijna automatisch voor de christelijke school. Tegenwoordig kiezen ouders een school ook op andere gronden. Belangrijke factoren zijn bijvoorbeeld het onderwijskundig concept van een school, de resultaten die leerlingen behalen en allerlei praktische zaken zoals schooltijden, buitenschoolse activiteiten en de mogelijkheden van voor-, tussen- en naschoolse opvang. Zeker voor de eenoudergezinnen en gezinnen waarin beide ouders werken, spelen de school- en opvangtijden naar verwachting een steeds belangrijker rol in de keuze voor een basisschool.

## Uitvoering van het onderzoek

De VCOG en de SKSG wilden een onderzoek naar de mening en wensen van (toekomstige) ouders van VCOG-scholen over school- en opvangtijden. De scholen van de VCOG liggen verspreid door de stad en verschillen sterk qua leerlingpopulatie. Daarom werd in het onderzoek ook gekeken naar een verband tussen de sociaal economische status en de voorkeuren van ouders. Sanne Tanis, student van de Master Onderwijskunde, is aan de slag gegaan met deze onderzoeksvragen. Ze werd hierbij begeleid door dr. Simone Doolaard, docent en onderzoeker aan de RUG (en wetenschapswinkelier). Aan de hand van een literatuurstudie heeft Sanne vijf mogelijke modellen voor school- en opvangtijden geformuleerd. Die heeft ze voorgelegd aan de ouders van VCOG-scholen en verspreid onder (eventueel) toekomstige ouders, die nu gebruik maken van de SKSG-Kinderopvang.

## Verrassende resultaten

Uit het onderzoek op de basisscholen blijkt dat het merendeel van de ouders kiest voor het traditionele model. Ze zijn over het algemeen tevreden over de huidige dagindeling. Er lijkt dus geen directe noodzaak voor verandering. Voor de lange termijn zijn er wel aanwijzingen te vinden om de schooltijden aan te passen. Vooral ouders van de SKSG en hoogopgeleide ouders zijn enthousiast over alternatieve modellen. Dit geeft de

VCOG ook een indicatie op welke scholen een wijziging in aanvangstijd of schooltijdenmodel het meest geschikt zou kunnen zijn. Veel ouders geven aan dat het activiteitsaanbod van de naschoolse opvang van belang is. Sportactiviteiten en creatieve activiteiten maken de opvang aantrekkelijk.

Opvallend is verder dat weinig ouders kiezen voor het bioritme model. Dit is het enige model dat uitgaat van het kind en niet van de situatie van de ouder. Bovendien is het model gebaseerd op wetenschappelijk onderzoek. Om te achterhalen waarom dit model onder ouders niet populair is, moet nog verder onderzoek gedaan worden.

## Dr. Simone Doolaard, docent Onderwijskunde (begeleider)

*Een student begeleiden bij het afstuderen vind ik een van de leukste onderdelen van het werk als docent. Een onderzoeksvraag uit de praktijk is een extra uitdaging. Vaak is het voor de student de eerste keer dat er rekening gehouden moet worden met een opdrachtgever, bovendien blijkt het werven van respondenten meestal moeilijker dan het in eerste instantie lijkt. Daar staat tegenover dat de student vaak heel gemotiveerd is om het goed te doen. Dat was ook bij Sanne zo.*

# Onderzoek van de Bèta wetenschapswinkel valt in de prijzen

De Bèta wetenschapswinkel sleepte in 2010 een van de drie prijzen in de wacht in de interlandse competitie voor de beste studentonderzoeksprojecten. Het project van masterstudent Jeroen Vetter (Technische Bedrijfskunde), is verkozen uit 19 inzendingen van 8 universiteiten in Nederland en België en kreeg de derde prijs

De projecten zijn door een onafhankelijke jury beoordeeld op maatschappelijke relevantie, wetenschappelijke kwaliteit en originaliteit. Het gaat steeds om wetenschappelijk onderzoek, uitgevoerd door studenten op verzoek van maatschappelijke organisaties. Ook de helderheid van presentatie en aanbevelingen telt zwaar.

De keuze is bijzonder. Het onderwerp is van groot belang, maar moeilijk toegankelijk: een alternatief en veiliger productieproces voor de kunststof polyurethaan. Jeroen Vetter beoordeelde de productieprocessen met een baanbrekende combinatie van technologie en economie.

De belangrijkste grondstof voor polyurethaan kunststoffen is MDI (methyleen difenyl diisocyaan). Het gangbare industriële productieproces voor MDI is gebaseerd op fosgeen. Fosgeen is een zeer giftig en gevaarlijk gas, controversieel wegens gebruik als chemisch wapen. Jeroen Vetter toont aan dat een fosgeenvrij productieproces technisch en economisch haalbaar is. Het kan in het huidige stadium van ontwikkeling nog niet concurreren, maar Vetter wijst concrete stappen aan om een commercieel proces mogelijk te maken. De Bèta wetenschapswinkel behandelde in de afgelopen decennia diverse vragen van milieuorganisaties naar fosgeenvrije processen voor polyurethaan en polycarbonaat, naar aanleiding van plannen voor industriële ves-

tigingen, bijvoorbeeld in Delfzijl. De studie van Jeroen Vetter toont aan dat er sprake is van een doorbraak op dit terrein.

De lof van de jury, en van de betrokken begeleider, klant en stageverlener ging zowel uit naar de baanbrekende inhoud als naar de methode van Jeroens werk

## Citaat juryrapport

*“De jury vond dit een gedegen studie, en had waardering voor het meenemen van zowel chemische technologie als economie, in de beoordeling van nieuwe, veiligere productiemethoden voor kunststoffen. Ook de wetenschappelijk begeleider van Jeroen was hierover vol lof; volgens hem heeft Jeroen de standaard gezet voor toekomstige masterscripties in de relatief nieuwe studierichting Technische Bedrijfskunde. Het onderzoek deed de juryvoorzitter (Jacqueline Cramer, voormalig minister van VROM, red.) erg denken aan haar eigen tijd met de chemiewinkel, hoewel de samenwerking met het commerciële consultancy bureau Fluor BV beslist helemaal nieuw is. Dat Jeroen het onderzoek daar als stage uitvoerde, werpt op een prettige manier zijn vruchten af. De Groningse Milieufederatie geeft aan dat zij met dit rapport onderbouwd stelling kan nemen in de discussie over de mogelijke vestiging van een nieuwe fabriek voor MDI in het Noorden. Het rapport is nog heel recent. We hopen dat de wetenschapswinkel bijhoudt hoe de discussie in de regio verder loopt en welke rol dit rapport daarin speelt – en wellicht kan zij die discussie zelf stimuleren.”*



Jeroen ontvangt de derde prijs uit handen van Jacqueline Kramer



*Bèta winkel; @Bètawinkel. Voor de Bèta Wetenschapswinkel wordt 2011 een jaar vol duurzame energie, innovatie en gezonde ontwikkeling, letterlijk en figuurlijk.*

*Henk Mulder van de internationale samenwerking;*

*PERARES meeting Dublin regelen, werkbezoek aan Cambridge en Tel Aviv, congres in Waterloo en Sydney. Niet vergeten af en toe thuis te zijn.*

*Winkel Taal, Cultuur en Communicatie;*

*Zit midden in de boeken! Leeswijzers voor leesgroepen Frans, Eng en NL, onderzoek naar Nederland leest. Hoop op mooie zomer om zelf bij te lezen!*

*Winkel Economie en Bedrijfskunde; Vandaag: gesprek met opdrachtgever over een onderzoeksklus, inrichten interne dienstverlening richting Centers of Expertise, laatste innovatievouchers verzilveren.*

*Wetenschapswinkel Geneeskunde en Volksgezondheid;*

*Jelte Bouma draagt in 2011 het roer over aan Jolanda Tuinstra. Zij zet de goede koers voort. Veel vragen zijn 'groot' en worden beantwoord door een masterthesis student.*

*Onderwijswinkel;*

*Nieuwe opdracht binnen gekregen van het Noorderpoort College.*

*Wat zijn de belemmeringen in de stage van studenten Verpleegkunde met dyslexie?*



# EU geeft wetenschapswinkels veel geld voor public engagement

Het is 1 juni 2010. De voorjaarszon zorgt voor een lach op het gezicht van alle Stadgers. Het Broerplein ligt er prachtig bij...een perfecte ontvangst voor de 50 deelnemers in het PERARES project. Elisabeth uit Stavanger maakt kennis met Meira uit Tel Aviv; Andreas uit Nicosia leert Kenneth uit Cork kennen. Hoe komen ze hier allemaal terecht?

## 2,7 miljoen Europees geld

Al sinds de jaren '90 vindt de van oorsprong Nederlandse wetenschapswinkel-methode navolging in andere landen, wereldwijd. De internationale wetenschapswinkels zijn verenigd in het netwerk 'Living Knowledge' en boekten inmiddels al heel wat successen. De Bèta wetenschapswinkel van de Rijksuniversiteit Groningen vervult al jaren een voortrekkersrol op dit gebied met Henk Mulder als één van de oprichters en nog steeds actief lid van Living Knowledge. Zo ondersteunde hij van 1998-2005 de oprichting van milieuwinkels in Roemenië, gefinancierd door het Ministerie van Buitenlandse Zaken. Recent hielp Mulder een aantal Britse universiteiten, zoals die van Belfast en Cambridge bij het versterken cq oprichten van hun wetenschapswinkel.

Op deze manier kon Cambridge in 2008 met Groningse steun haar Community Knowledge Exchange starten.

In 2008 was er een subsidieronde binnen het 'Science in Society' programma van de Europese Commissie met geschikte voorwaarden voor de wetenschapswinkels. Mulder diende namens een grote groep Europese partners een voorstel in om het Living Knowledge netwerk een sprong voorwaarts te laten maken: PERARES, ofwel Public Engagement with Research and Research Engagement with Society. Het voorstel werd (als enige in deze call) gehonoreerd. De subsidie van 2,7 miljoen euro komt ten goede aan 26 Europese partners, onder leiding van Groningen. De hoofddoelstelling van het project is het versterken van de samenwerking tus-

sen onderzoekers en maatschappelijke organisaties bij het bedenken van onderzoeksvragen en opstellen van onderzoeksagenda's. Hiermee wil de Europese Commissie burgers meer betrekken bij wetenschappelijk onderzoek.

## Spoedcursus

Een van de eerste activiteiten in het PERARES project was de bijeenkomst in Groningen van ruim twintig aanstaande coördinatoren van vers opgerichte wetenschapswinkels door heel Europa. Ze volgden hier een spoedcursus 'Hoe run ik een wetenschapswinkel'. De deelnemers konden weinig van de voorjaarszon genieten, want ze hadden een druk programma met anderhalve dag cursus en een bezoek aan verschillende Groningse wetenschapswinkels.

Daarna arriveerden nog eens dik twintig projectpartners. 'Samen met hen werken we aan de aansluiting van allerlei debatten over wetenschap bij het wetenschapswinkelwerk. Op die manier kunnen dergelijke debatten meer worden dan alleen maar woorden', zegt Henk Mulder. 'Uitkomsten van een debat kunnen tot verschillende onderzoeksvragen leiden, die dan via het netwerk van wetenschapswinkels onderzocht worden. Op die manier wordt het voor maatschappelijke organisaties interessanter zich in een debat te mengen; ze krijgen invloed op de onderzoeksagenda.' Daarmee is het proces natuurlijk nog niet afgelopen. De antwoorden op de vragen kunnen in volgende debatrondes of online worden teruggekoppeld en leiden tot vervolgvragen. Henk Mulder: 'Zo wordt door universiteit en maatschappij samen kennis ontwikkeld.'



De hele PERARES-delegatie in Groningen



Henk Mulder tussen internationale collega's

## Het PERARES project

De 26 partners in het project zijn verschillende wetenschapswinkels, maar ook maatschappelijke organisaties, universiteiten en een onderzoeksfinancier. RUGcollega's van de Science & Society Groep, waar de Bèta wetenschapswinkel bij hoort, werken natuurlijk ook hard mee in dit project. De partners komen uit 17 verschillende landen. In het project zullen winkels in tien Europese steden steun krijgen bij de oprichting of verdere uitbreiding, bijvoorbeeld met cursussen zoals die in Groningen werd gegeven.

Daarnaast omvat het project:

- een onderzoek van de Zweedse Research Council naar de vraag hoe onderzoeksfinanciers meer wetenschapswinkelprojecten kunnen steunen;
- de oprichting van een Europese debat-site;
- het organiseren van twee grote internationale conferenties.
- studies naar het evalueren en optimaliseren van werkprocessen en de impact van de diverse wetenschapswinkels.

## Onderzoeksagenda

Op een aantal terreinen zal met maatschappelijke organisaties binnen PERARES heel direct worden gewerkt aan het opstellen van een Europese onderzoeksagenda. Als pilot wordt in verschillende samenstellingen gewerkt aan drie thema's: nanotechnologie, Roma en andere reizende volken, en aanpak van huiselijk geweld. Op dit laatste thema werken een Engelse



Tijd om uit te wisselen

*'This is going to be a great project'*  
Elisabeth Willumsen  
Universiteit van Stavanger

*'My flight was pleasant and I got the opportunity to go through all the interesting topics that we discussed during the workshop. They gave me important insights about the hard work we have ahead here in Coimbra. I hope that we can arrange a workshop here at the University of Coimbra and develop fruitful dialogs and partnerships for the future!'*

Daniel Neves da Costa  
Universiteit van Coimbra

*'I feel we came away with a strong set of new friends and colleagues, a feeling of excitement and also clarity and purpose about the work ahead.'*

Catherine Bates  
Dublin Institute of Technology

vrouwenvereniging, een Noors crisisopvangcentrum en een Belgische stichting tegen huiselijk geweld samen aan de vraag hoe onderzoek en het delen van ervaringen kunnen helpen bij zorg en preventie.

Het project loopt tot 2014. We houden u op de hoogte!

Meer informatie over Living Knowledge: <http://www.scienceshops.org/>



# Wie wil welke natuur?

**Natuurmonumenten beheert zo'n 355 natuurgebieden in Nederland, met ieder hun eigen aantrekkingskracht. Onderzoek van de wetenschapswinkel voor Economie en Bedrijfskunde geeft Natuurmonumenten meer inzicht in de maatschappelijke waarde van hun terreinen; inzicht dat moet helpen om extra inkomsten voor natuurbehoud te genereren.**

Door Rachel van der Kaaij

## Kosten en baten

De vereniging Natuurmonumenten (NM) haalt haar inkomsten uit o.a. ledencontributies, sponsoring en bijdragen vanuit de overheid. Die laatste inkomstenbron staat momenteel sterk onder druk, zodat de vereniging op zoek moet naar andere financieringsbronnen. Om die zoektocht goed aan te pakken werd de wetenschapswinkel Economie en Bedrijfskunde benaderd. Titia Zonneveld, opdrachtgever vanuit NM: "We willen graag meer inzicht krijgen in de mensen die onze gebieden bezoeken. Waar komen ze vandaan, waarom bezoeken ze het gebied, wat komen ze doen en wat vinden ze van onze natuurgebieden? Die informatie kunnen we gebruiken om de waarde voor bezoekers te vergroten en tevens om te kijken of we zo extra inkomsten kunnen genereren. Die in-

komsten kunnen we weer gebruiken om in gebieden te investeren".

## Natuurhotspots

Het project werd in eerste instantie opgepakt door student economie Herman Flohil. Al snel bleek het project te groot voor een enkele student, en werd het uitgebreid tot een betaald onderzoeksproject onder leiding van onderzoeker Frans Sijtsma. Sijtsma: "We maken een waarderingstypologie van de terreinen van NM. Dat wil zeggen dat we ze indelen in verschillende ty-

*Lifestyle-analyse  
en hotspotmonitor helpen  
de waarde van  
natuurgebieden bepalen*

pen op basis van: beheerskosten, omvang en ecologische kwaliteit en ligging t.o.v. woon- en recreatieclusters. Maar de indeling houdt ook rekening met beleving en waardering. Daarvoor maken we gebruik van de Hotspotmonitor. Dit is een interactieve internettoepassing op basis van landkaarten. Mensen kunnen in de Hotspotmonitor aangeven wat ze aantrekkelijke of bijzondere plekken vinden en waarom. Het gaat om plekken in de buurt, in de regio en in het hele land, die mensen direct kunnen aanwijzen via Google Maps". Vorig jaar hebben de onderzoekers al een eerste inventarisatie gemaakt met de Hotspotmonitor, onder andere in de regio rond Groningen. Daaruit bleek bijvoorbeeld dat het NM terrein Karding, aan de noordzijde van Groningen, vooral wordt gewaardeerd en bezocht door mensen die er vlakbij wonen. Het Friese Veen, ten zuiden van de stad, wordt veel breder gewaardeerd: mensen komen ook van verder weg om dit gebied te bezoeken. Sijtsma: "We proberen nu een landelijke dekking te halen. We gaan alle leden van NM vragen, en hopen zo uiteindelijk 50.000 respondenten te krijgen".

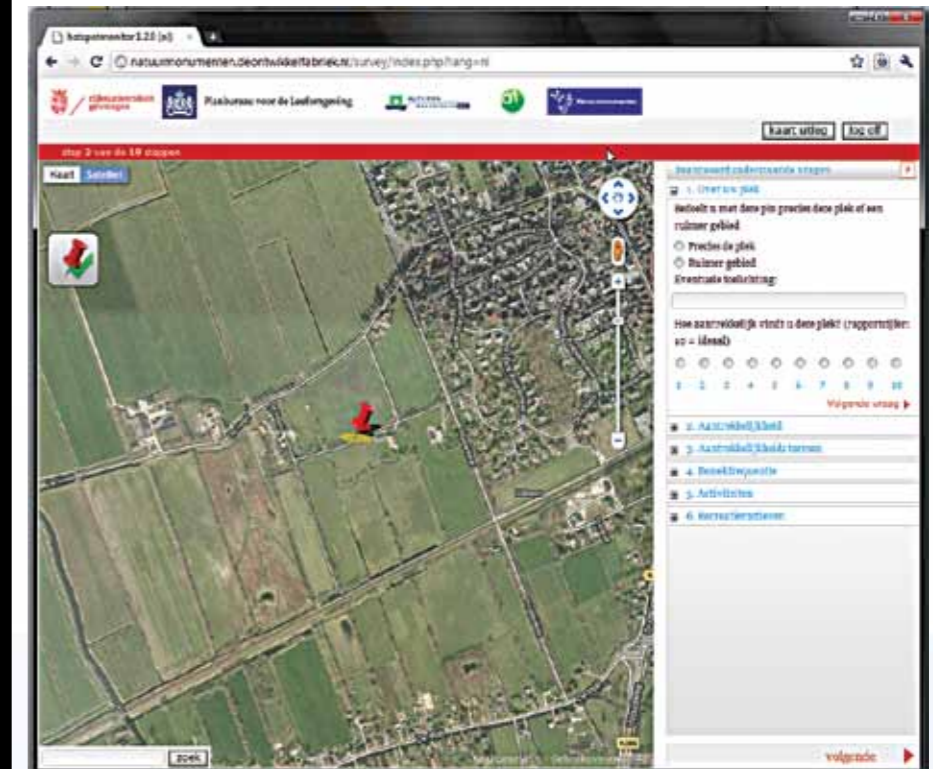
## Bezoekerstypen

Behalve een inventarisatie van aantrekkelijke gebieden, zal ook worden onderzocht welke typen mensen naar bepaalde gebieden komen. Dit idee wordt veel toegepast in marketingonderzoek en heet dan een consumentenstijl- of 'lifestyle'typering. Zo weet NM straks of ze in een bepaald gebied een klassiek concert voor haar leden moet organiseren, of beter een trapveldje of vlindertuin aan kan aanleggen. Dit deel van het project wordt uitgevoerd door student Herman Flohil. Omdat de vragen uit veel bekende marketingtesten voor lifestyle-typering zijn afgeschermd, dook hij in de literatuur. Op basis daarvan stelde hij een aantal vragen op die een goede indicatie kunnen geven van het type bezoeker. De vragen zullen worden toegevoegd aan de hotspotmonitor, zodat straks meer bekend is over wat de bezoekers van Karding onderscheidt van die van het Friese Veen of Schiermonnikoog.

## Valorisatie

Uiteindelijk moet al deze informatie over de waardering van natuurgebieden door verschillende typen mensen een leidraad worden bij het zoeken naar additionele financiering. Het indelen van gebieden in bepaalde typen kan ook de uitwisseling van ideeën van natuurbeheerders onderling bevorderen; Werkt een plan goed voor een Gronings gebied, dan zou het ook kunnen werken voor een Brabants gebied met dezelfde typering.

Meer informatie over de hotspotmonitor:  
[www.hotspotmonitor.nl](http://www.hotspotmonitor.nl)



De hotspotmonitor versie 1.2.0 die in het onderzoek voor NM wordt ingezet.



Een detailvraag van de hotspotmonitor.



Woordjes stampen, zinnen vertalen, grammaticaregels uit je hoofd leren, voorlezen uit een beduimd boekje... Misschien is dit wat u zich herinnert van de lessen Frans op de middelbare school? Leerlingen die nu les krijgen met de methode AIM zullen straks hele andere herinneringen hebben aan hun Franse les: hun rol in de opvoering van *Les petits cochons*, rappen in het Frans en praten met gebaren in de kring. Klinkt leuk, maar leren ze er ook wel goed Frans mee?



# Iedereen spreekt hier Frans!

Door Saskia Visser

## Wat is AIM?

AIM staat voor Accelerative Integrated Method, het is een communicatieve methode om een vreemde taal te leren die ontwikkeld is in Canada. Bij AIM wordt vanaf het begin in de klas uitsluitend Frans gesproken, voor het begrip ondersteund met gebaren. Dit heeft als effect dat leerlingen veel Frans horen en gewend raken aan het idee om zelf Frans te spreken. Pas later wordt lezen en schrijven geïntroduceerd. Dus boeken en huiswerk zijn in het begin ook niet aan de orde. Daarnaast is er in de methode veel aandacht voor muziek en theater om de motivatie te verhogen en leerlingen actief te betrekken.

Het is een duidelijk andere aanpak dan leerlingen, docenten en ouders gewend zijn. Dat betekent dat docenten niet gemakkelijk terug kunnen vallen op hun routine en veel tijd en energie in de lessen moeten steken. Het kan ook leiden tot onzekerheid bij docenten en ouders: leren alle leerlingen op deze manier wel Frans en komt het wel goed met het schrijven? Daarom vroeg het H.N. Werkman College, een school die in 2009 startte met twee AIM-brugklassen, de Wetenschapswinkel Taal, Cultuur en Communicatie om te onderzoeken wat de effecten van AIM zijn op het taalniveau.

## Spreekvaardigheid testen met playmobil

Daan Jans (na zijn bachelor Frans nu masterstudent toegepaste taalwetenschap) onderzocht de spreekvaardigheid van leerlingen na 1 jaar Franse les. Alle leerlingen uit vier brugklassen kwamen bij hem langs voor een bijzondere test.

In tweetallen werden er spelenderwijs gesprekjes gevoerd, o.a. met behulp van een zak vol playmobilpoppetjes, foto's, stickers en grappige opdrachten. Steeds werd het taalniveau iets opgeschroefd, tot het niveau waarop de leerlingen het niet meer konden volgen. Al snel viel het verschil op tussen leerlingen uit de AIM-klassen en leerlingen die Frans leerden met een traditionele methode. De AIM-leerlingen vertoonden een communicatieve houding, durfden meer Frans te spreken en leken er ook meer plezier in te hebben. Uit Daans analyse van het taalniveau blijkt ook dat de AIM-leerlingen meer begrijpen en een grotere woordenschat hebben. Mooie resultaten, maar niet echt onverwacht; AIM zet immers in op veel mondelinge communicatie in het Frans.

## Schrijven is meer dan spellen

De zorgen over de AIM-methode liggen vooral bij lezen en schrijven. Pas na de voorjaarsvakantie maakten de AIM-brugklassers voor het eerst kennis met het geschreven Frans. Zouden ze niet een eigen schrijfwijze ontwikkeld hebben die het leren van de correcte vorm bemoeilijkt? Audrey Rousse-Malpat, Française en masterstudent toegepaste taalwetenschap, probeerde in haar onderzoek de schrijfontwikkeling te volgen. Daarvoor gaf ze leerlingen ca. elke 3 weken een nieuwe schrijfpdracht die paste bij de lessen waar ze op dat moment mee bezig waren. Zo volgde ze de leerlingen 3 maanden en verzamelde ze 384 teksten. De globale analyse liet zien dat AIM-leerlingen over alle teksten gemeten significant betere teksten produceerden dan de controlegroep. Ook maakte Audrey een precieze analyse van de teksten van 12 leerlingen, waardoor een beter beeld ont-

Opdrachtgever **Barbara Koerselman (docente Frans, H.N.Werkman College)**

## Hoe heeft u het wetenschapswinkelproject ervaren?

Ik ben heel blij dat wij hebben kunnen samenwerken met de wetenschapswinkel. Natuurlijk zijn we ook erg blij met de positieve resultaten. Maar ook het verloop van het onderzoek was goed. Wat heel prettig is, is dat er echt wordt meegedacht, zowel met de 'opdrachtgevers' als met de onderzoekers. Het is fijn dat er regelmatig contact werd gezocht om te kijken hoe het er op dat moment voor stond. Ook de afronding van het project is heel zorgvuldig gedaan. De ouders van de leerlingen om wie het ging zijn op de hoogte gesteld en er is gezorgd voor een mooie samenvatting van het onderzoek.

## Wat heeft de organisatie aan dit onderzoek?

We hebben ontzettend veel gehad aan het onderzoek. Zelf hadden we al een positief gevoel over de methode waarmee we werken, maar door het onderzoek weten we ook dat de leerlingen het écht goed doen. Ook naar de ouders toe is het heel fijn onze keuze met feiten te kunnen onderbouwen.

## Was er belangstelling van anderen binnen of buiten de organisatie?

De schoolleiding is enthousiast over de methode en zij zijn natuurlijk ook blij met de resultaten. Ook docenten van de

andere moderne vreemde talen zijn geïnteresseerd in de AIM-methode en het verloop van het onderzoek. We hebben ook veel bezoek gehad van docenten Frans van andere scholen die overwogen met de AIM-methode te gaan werken.

## Wat vond u het leukst?

Ik vond het erg leuk om de resultaten aan de ouders te presenteren. De meeste ouders waren al positief, maar het was voor hen ook mooi om de vergelijking te zien met de andere methode waarmee wij werken. De ouders waren ook erg geïnteresseerd en er werden best kritische vragen gesteld. De leerlingen vonden het heel leuk om de spreekopdracht met de onderzoekers te doen. Ze voelden zich bij hen op hun gemak en ze merkten dat ze echt Frans kunnen spreken.

## Komt er nog een volgende keer?

Omdat het contact met de wetenschapswinkel zo goed is gelopen willen we heel graag nog een vervolgonderzoek naar het vervolg van de AIM-methode in de tweede klas. We hebben gemerkt dat dit voor ons heel verhelderend werkt.



stond van de verschillen in schrijfontwikkeling. De AIM-leerlingen beginnen pas laat met schrijven, maar toch bevatten hun teksten al snel complexere constructies, meer variatie in woordgebruik en uiteindelijk meer natuurlijke taal. Alleen het aantal spelfouten ligt vooral in het begin wel veel hoger. Maar de mondelinge taalvaardigheid en de durf om het Frans te gebruiken die de leerlingen in het eerste half jaar hebben opgedaan, blijken ook een positieve uitwerking op de schrijfvaardigheid te hebben. Schrijven is immers veel meer dan spellen.

## Verder met dyslexie, motivatie en effecten

Ondertussen is er nog een derde student, Yvonne Wever (Ma Frans) bezig met onderzoek naar het effect van AIM op dys-

lectische leerlingen. Daarvan worden de resultaten in de loop van 2011 verwacht. En in het voorjaar starten we weer een nieuwe ronde van onderzoek, want hoe zou het zijn na twee jaar AIM? Zijn de leerlingen nog steeds enthousiast en zet de stijgende lijn zich voort? De Wetenschapswinkel houdt een kritische vinger aan de pols.

Meer informatie en een link om het rapport en de samenvatting gratis te downloaden: [www.rug.nl/wewi/AIM](http://www.rug.nl/wewi/AIM)



## Student Audrey Rousse-Malpat (Ma Applied linguistics)

### Hoe heb je het wetenschapswinkelproject ervaren?

Ik heb de rol van de wetenschapswinkel als zeer positief ervaren. Het was duidelijk dat de wetenschapswinkel met name de communicatie tussen het Werkman en ons makkelijker maakte.

### Wat was er lastig/ wat heb je geleerd?

Het was niet lastig. Ik heb geleerd om realistischer om te gaan met tijd. In het begin was ik heel optimistisch over de planning die ik had gemaakt. Maar deze bleek te krap te zijn. In de toekomst zal ik meer re-



kening houden met het feit dat een scriptie schrijven altijd meer tijd kost dan je denkt.

*Wat vond je het leukst?*

Testen ontwerpen en het testen zelf vond ik het leukste. Ik vind het geweldig om tijd te besteden aan de deelnemers van het onderzoek. Je data zelf verzamelen, geeft je de kans om alvast een paar hypothesen te kunnen maken. Je ziet het voor je ogen gebeuren.

*Komt er nog een volgende keer?*

Waarom niet! Ik moet nog een andere scriptie schrijven dus.... Ik ben namelijk doorgeslagen met een research master, omdat ik meer wilde weten over taalkunde en meer ervaring met onderzoeken wilde opbouwen. Ik ben nu net klaar met mijn onderzoeksstage waarvoor ik 240 kinderen van groep 1 heb getest! Niet in mijn eentje gelukkig!



## Even voorstellen Geraldine Zieleman

Mijn naam is Geraldine Zieleman, de nieuwe medewerker van de Wetenschapswinkel Onderwijs. In november 2010 ben ik gestart en heb ik de winkel overgenomen van Simone Doolaard. Ik werk nu twee jaar bij de faculteit Gedrag- en Maatschappijwetenschappen als communicatiemedewerker. Daarbinnen hou ik me bezig met de communicatie van het Gronings Instituut voor Onderzoek van Onderwijs. In die rol heb ik de afgelopen jaren al heel wat gezien van de wereld van het onderwijs. Veel van het onderzoek dat het GION uitvoert, speelt zich namelijk af op scholen of is in opdracht van scholen. Dat kan gaan van een grootschalige cohortstudie in opdracht van het Ministerie van OCW tot bijvoorbeeld een onderzoek naar effectieve anti-pestmethoden. In de We-

Student **Daan Jans**  
(Ma Applied Linguistics)

*Hoe heb je het wetenschapswinkelproject ervaren?*

Het wetenschapswinkelproject heeft echt een extra dimensie aan mijn onderzoek gegeven. Het maakt het onderzoeken veel leuker en interessanter wanneer je weet dat je onderzoek ook echt een praktisch nut dient. Daarnaast is de opzet ook veel natuurgetrouwer en minder theoretisch, zodat je beter voorbereid bent op 'het echte werk' van na de studie. De vergaderingen, presentaties en praktische obstakels die je tegenkomt, zijn ook erg leerzaam voor onderzoekers in opleiding.

*Wat was er lastig/ wat heb je geleerd?*

Aangezien er bij ons onderzoek veel personen en partijen betrokken waren is regelmatig communiceren erg belangrijk. Dat kan lastig zijn, maar volgens mij viel dat bij ons wel mee.

*Wat vond je het leukst?*

Voor het onderzoek hebben we een week lang brugklasleerlingen in het Frans geïnterviewd. Dit was echt geweldig om te doen! Je maakt de grappigste dingen mee en het contact met de leerlingen is gewoon heel erg leuk.

*Wat doe je nu?*

Zodra ik helemaal afgestudeerd ben ga ik fulltime werken bij LookingforBooking.com, een online hotelvergelijkingssite waar ik al jaren parttime werkzaam ben. Daarnaast ben ik bezig met een project voor Noordhoff Uitgevers.



tenschapswinkel krijg ik natuurlijk te maken met een ander soort opdrachtgevers. Scholen of instellingen die wel een onderzoeksvraag hebben, maar geen budget. In de Wetenschapswinkel zoeken we naar een manier om het onderzoek te laten uitvoeren, zonder dat de opdrachtgever daarvoor betaalt. Alle onderzoeksvragen op het gebied van onderwijs zijn welkom! Aan mij de taak om de vraag te matchen met een van onze studenten en medewerkers. Verder ga ik aan de slag met het vergroten van de bekendheid van de Wetenschapswinkel Onderwijs. Wie weet tot ziens!



# In debat!

**Wetenschappelijk onderzoek roept voortdurend discussie op, zeker wanneer het gaat om actuele onderwerpen. De Wetenschapswinkels bieden met de RUG-website kennisdebat.nl een interactief platform waarop geïnteresseerden eenvoudig in gesprek kunnen met onderzoekers van de universiteit.**

Door Riepko Buikema

Zo presenteert Kennisdebat elke maand een nieuwe bloggende wetenschapper, die op een toegankelijke manier schrijft over de actualiteit van zijn of haar onderzoeksveld. Daarnaast treden wetenschappers wekelijks naar buiten met krachtige opinies, waarop lezers naar hartenlust kunnen reageren. Geregeld leidt dat tot interessante dialogen. Een greep uit de onderhoudende Kennisdebat-discussies uit 2010.

## Opinie over peuters maakt veel los

'Je kunt peuters niet behandelen alsof het al echte leerlingen zijn', aldus Sienke Goorhuis-Brouwer in een veel gelezen opiniebijdrage op Kennisdebat. De bijzonder hoogleraar Spraak- en Taalstoornissen stelde dat kinderen op veel te jonge leeftijd worden klaargestoomd voor de kenniseconomie. 'Dat heeft een averechts effect. Veel kinderen raken overprikkeld of ontwikkelen een fundamentele onzekerheid die zich uit in allerlei vormen van afwijkend gedrag. Er worden bij ons (in het UMCG, red) steeds meer gezonde kinderen aan-



Prof. dr. Goorhuis-Brouwer

gemeld met vermeende ontwikkelingsproblemen.'

Tot onvrede van Goorhuis-Brouwer worden educatieve programma's die aanvankelijk alleen bedoeld waren voor kinderen met een ontwikkelingsachterstand, nu breed uitgevoerd in de



Kinderen moeten spelen, niet klaargestoomd worden voor de kenniseconomie volgens prof. dr. Goorhuis-Brouwer

kinderopvang. 'Maar kinderen moeten hun peuter- en kleuterperiode juist ten volle beleven', aldus de hoogleraar. Zij kon rekenen op veel bijval. Verontruste moeders en kinderjuffen lieten weten zich zeer in haar opinie te herkennen. Tegengeluiden waren er ook, bijvoorbeeld van een medewerkster van een peuterspeelzaal. Zij brak een lans voor Voor- en Vroegschoolse Educatie (VVE). 'Ik werk met het VVE-programma Startblokken. Onderzoeken hebben aangetoond dat peuters juist door dit programma gestimuleerd worden om hun sociale vaardigheden te ontwikkelen. Ze krijgen alle kansen om te spelen en al spelend kunnen ze allerlei vaardigheden ontwikkelen. Persoonlijk vind ik het een groot voordeel om met een VVE-programma te werken. Twintig jaar geleden werden peuters min of meer aan hun lot overgelaten, peuterleidsters waren aanwezig om in de gaten te houden dat er geen ongelukken gebeurden. Ik zou zeggen dat ouders daar niet voor betalen?'

Meer lezen? Het Kennisdossier Kwaliteit van het Onderwijs (<http://www.rug.nl/kennisdebat/onderwerpen/onderwijskwaliteit/taal/index>) biedt een uitgebreid overzicht van

het onderzoek naar taalachterstanden en taalstimuleringsprogramma's.

## Risico's van te zout eten: onderwerp dat iedereen raakt

Een ander fraai voorbeeld van interactie op Kennisdebat ontstond naar aanleiding van de opinie van hoogleraar Gerjan Navis. Zij stelde dat het te hoge zoutgehalte in ons voedsel grote gezondheidsrisico's met zich meebrengt. 'Het wordt mensen in Nederland vrijwel onmogelijk gemaakt om gezond te eten, aldus Navis, hoogleraar experimentele nefrologie. 'Zo'n tachtig procent van het zout dat we binnen krijgen zit verstopt in voedsel. Iemand met een gezonde eetlust krijgt daardoor per dag vijf tot zes gram teveel binnen. Zo zit in een pizza soms genoeg zout voor een paar dagen; maar liefst twintig gram! Op de korte termijn merk je daar weinig van, maar op latere leeftijd zijn de gevolgen enorm.'

De stelling van Navis leidde direct tot steunbetuigingen en inhoudelijke vragen, waar de hoogleraar enthousiast op reageerde. Lezers vertelden over hun eigen ervaringen, brachten andere publicaties over het onderwerp onder de aandacht van Navis en brainstormden over het verder vormgeven van een lobby ten behoeve van sterkere overheidsmaatregelen.

Meer lezen? Het Kennisdossier Gezondheid (<http://www.rug.nl/kennisdebat/onderwerpen/gezondheid>) biedt een uitgebreide variatie aan onderzoek en debat, van de biologische klok bij pubers tot kauwen tegen dementie.



In een pizza zit soms genoeg zout voor een paar dagen





## 25 jaar winkelen in taal en cultuur

Saskia Visser in gesprek met Petra Broomans

In augustus 1986 werd als laatste van alle Groningse wetenschapswinkels de Talenwinkel opgericht. Inmiddels heet deze winkel Wetenschapswinkel Taal, Cultuur en Communicatie en er is ook verder wel het een en ander veranderd. Maar de winkel bestaat nog steeds en dat betekent dat we in 2011 het 25 jarig bestaan kunnen vieren.

Een mooi moment om eens terug en vooruit te kijken met een coördinator uit de eerste jaren. Petra Broomans was coördinator van de Talenwinkel van 1988 tot 1992, een fijne tijd, zegt ze zelf. Momenteel is ze onderzoeker en universitair hoofddocent bij Scandinavische talen en cultuur aan de RUG.

De Talenwinkel was de laatste wetenschapswinkel die in Groningen werd opgericht en ook wereldwijd zie je nog steeds weinig Science Shops die zich met taal en cultuur bezighouden. Hoe komt dat, is dit terrein maatschappelijk minder relevant?

"Dat heb ik me inderdaad ook weleens afgevraagd. Ik denk dat het komt omdat taal en cultuur zo vanzelfsprekend zijn. Iedereen komt er dagelijks mee in aanraking, het is overal om ons heen. Daardoor valt het mensen niet meer op en denken ze er te gemakkelijk over. Een tekstje kunnen we allemaal wel schrijven, een boek lezen ook. Maar er valt zoveel meer te halen uit een beter afgestemde tekst en uit een literaire analyse. Niet alleen voor jezelf, maar zeker ook voor de samenleving. Dat is minder zichtbaar voor veel mensen. Wetenschappers op ons terrein moeten gewoon wat brutaler worden en dat duidelijker laten zien. Cultuur is letterlijk en figuurlijk van onschatbare waarde voor een samenleving."

De Talenwinkel kreeg in de beginjaren veel aanvragen voor vertalingen en literaire lezingen. Dat is nu niet meer het ge-

Het team van de wetenschapswinkels in 1988. Vlnr. Jan Koops (lid CWW), Maureen Butter (Biologie), Jan Roorda (Volksgezondheid), Petra Broomans (Talen), Karin Ree (Chemie), Manja Rijzinga (Onderwijs), Ronald Paping (Economie), Klaas Gert Lugtenborg (Geschiedenis), Nicolien Wieringa (Geneesmiddelen) en Attie Bos (Biologie)

val. Vertalingen worden nu verzorgd door het Talencentrum en voor literaire lezingen hebben we tegenwoordig de organisatie van 'Sprakmakende boeken' binnen de Letterenfaculteit. Daarnaast hebben we het Expertisecentrum taal, onderwijs en communicatie voor betaalde onderzoeksopdrachten en het stagebureau voor praktische zaken rond stages. Tegelijkertijd kunnen non-profit instellingen met onderzoeksvragen nog steeds terecht bij de wetenschapswinkel. Dat is een professionaliseringsslag die Petra Broomans toejuicht: "Ik heb altijd gevonden dat cultuur een marktwaarde heeft. Mensen moeten beseffen dat bijvoorbeeld vertalen echt een lastig vak is. Je moet bereid zijn om daarvoor te betalen en vaak zijn daarvoor ook wel mogelijkheden te verzinnen. Aan de andere kant vond en vind ik nog steeds, dat ook organisaties die niet kunnen betalen wel ergens terecht moeten kunnen."

Naast het bemiddelen van vragen naar vertalingen en literaire lezingen was Petra Broomans in haar talenwinkeltijd



Petra Broomans in gesprek met Cees Grimbergen

actief om echte onderzoeksvragen binnen te krijgen. Met succes, want een talenwinkelproject leidde zelfs tot een promotie-onderzoek over het beeld van vrouwen in streekromans. "Die kant van het maatschappelijk relevant onderzoek wilde ik meer op. Ik vind het dan ook leuk dat we nu weer als onderzoekers samen met de wetenschapswinkel en een maatschappelijke partner een NWO-aanvraag hebben gedaan." (zie voor meer informatie 'Valorisering of kennisbenutting' elders in dit jaarbericht).

Je werkt als docent nog steeds met studenten. Zijn studenten veranderd wat betreft maatschappelijke betrokkenheid? "Ze zijn betrokken op een andere manier. In de jaren '90 zag je al meer dat studenten wel punten wilden hebben voor extra dingen, dat is nu nog meer het geval. Je ziet ook dat studenten minder tijd hebben; vanwege de kortingen op hun beurs moeten ze er wel bij werken. Maar als het een leuk project is, krijg je er altijd studenten voor. Er zijn altijd bevlogen studenten te vinden die bereid zijn om projecten met een maatschappelijk nut te doen."

Hoe zit het met de waardering voor maatschappelijk relevant onderzoek? Zie je daar veranderingen?

"Ja, kennisbenutting staat nu duidelijk op de agenda, dat is heel goed. Ik ben trouwens niet tegen het werken in een ivoren toren. Je moet je ook wel eens in rust en met wat afstand kunnen bezighouden met onderzoek. Maar in de ivoren toren zijn wel raampjes en deurtjes naar binnen en naar buiten nodig, dat werkt verfrissend. Aan de andere kant moeten we ook uitkijken om niet te ver door te slaan. Niet alle onderzoek is direct te vertalen naar de praktijk, dat moet je dan ook niet krampachtig proberen."

In 2010 verscheen er in de Volkskrant een artikel over de wetenschapswinkels vroeger en nu met de titel 'Krities is praktisch geworden' (zie elders in dit jaarbericht). Het gaat over hoe wetenschapswinkels vroeger meer partij kozen voor opdrachtgevers en nu onafhankelijker opereren. Herken je dat? "Minder, onze winkel ontstond natuurlijk wat later. We waren wel betrokken, bijvoorbeeld bij vrouwenemancipatie en kansen voor allochtonen, maar niet met oogkleppen op. Ook resultaten die een opdrachtgever minder goed uitkwamen, waren gewoon resultaten."

Hoe zie je de toekomst voor de wetenschapswinkels? "Dat hangt natuurlijk ook sterk af van de maatschappelijke ontwikkelingen. Cultuur wordt momenteel door de politiek gezien als hobby, sommigen zeggen linkse hobby. De volgende stap is misschien gevaarlijke hobby. Dan is de kritische functie van de wetenschapswinkel mogelijk weer heel hard nodig, als een luis in de pels. Verder denk ik dat de wetenschapswinkel een rol kan spelen in het ontwikkelen van nieuwe visies op wetenschap. Uit ervaring weten ze wat de kansen en beperkingen zijn van maatschappelijk relevant onderzoek en kennisbenutting. En via de wetenschapswinkels kunnen andere onderzoeksgebieden en onderzoeksvragen op de agenda komen, daarop moet je alert blijven!"



Illustratie: Paul de Vreede



# Wetenschap te koop!

*De straat op met de wetenschapswinkels*

Wanneer je als kersverse winkelier van één van de Groningse wetenschapswinkels achter je nog lege bureau zit, is een van de eerste dingen om te doen: goede vragen verzamelen! Al snel blijkt dan dat de winkel een vast klantenbestand heeft dat regelmatig met nieuwe vragen komt. Bovendien weten veel mensen en organisaties je ook prima te vinden via, bijvoorbeeld, de website. Dus hoef je je niet te vervelen achter dat bureau, dat al snel niet meer zo leeg is. Maar toch blijft het gevoel een beetje knagen: weet iedereen wel dat wij er zijn? Liggen er niet nog heel veel prachtige vragen te wachten op een fantastisch onderzoeksproject via de wetenschapswinkel? En hoe komen we daar achter?

Door Rachel van der Kaaij

De Nacht van Kunst en Wetenschap, op 4 juni 2011 in de Groningse binnenstad, was een mooie gelegenheid om weer eens letterlijk de straat op te gaan als winkeliers. Vele mensen hebben we gesproken, we hebben uitgelegd wat de winkels doen en studenten warm gemaakt voor een toegepast masterproject bij één van de winkels. Als de bezoekers al niet door onze bijzondere kar werden aangetrokken dan palmde we

ze wel in met gratis boeken vanwege het jubileum van de winkel voor Taal, Cultuur en Communicatie. Of ze konden onze ludieke 'Hoe maatschappelijk betrokken bent u eigenlijk'-quiz invullen, die altijd aanleiding gaf om verder te praten, ongeacht de puntenscore.

Het was een bruisende Nacht, en hopelijk zullen we u in het volgende jaarbericht kunnen melden dat er mooie projecten uit zijn voortgekomen. Tot die tijd zullen we nieuwe klanten zoeken



Rachel van der Kaaij en Saskia Visser in de rijdende wetenschapswinkel

via de meer gebruikelijke kanalen zoals presentaties, netwerken en sociale media. En natuurlijk de ouderwetse maar doeltreffende mond-tot-mond reclame, die voor de wetenschapswinkels misschien nog wel het beste werkt. Dus, beste lezer, zegt het voort!

## Bookcrossers verspreiden kennis

Tijdens de Nacht van Kunst en wetenschap probeerden we een nieuwe manier uit om wetenschappelijke kennis onder een breed publiek te verspreiden: Bookcrossing! De wetenschapswinkel Taal, Cultuur en Communicatie gaf vanwege het 25-jarig jubileum 25 populair-wetenschappelijke boeken weg met daarin een code. Ontvangers van de boeken, zoals *Taal is zeg maar echt mijn ding* en *Het geheim van de schrijver*, kunnen met deze code hun opmerkingen over het boek kwijt op de website [bookcrossing.com](http://bookcrossing.com). En daarna geven ze het boek natuurlijk weer door! In het volgende jaarbericht leest u meer over de reis van deze 25 boeken. Kunt u er niet zo lang op wachten? Via onze website kunt u de boeken ook volgen en zelfs aangeven dat u interesse heeft om de volgende lezer te worden.



De eerste coördinator van de Talenwinkel, Piet Bouma, aan het bookcrossen met de huidige coördinator.

Twee vragen uit de test "Hoe maatschappelijk betrokken bent u eigenlijk?"

*U bent lid van een voetbalvereniging. Er zijn de laatste tijd vaak problemen met agressie; scheldende toeschouwers en ook in het veld gaat het er soms hard aan toe. Eerlijk gezegd heeft u er ook weleens aan meegedaan. Vooral in de strijd met de Poldervogels! De KNVB heeft geld voor verbetering van dit probleem. Een fairplay familietoernooi met een afsluitende BBQ kan gefinancierd worden. De voorwaarde is wel dat clubs moeten samenwerken. Wat is uw plan?*

- a. Goed idee. De Swiftse boys is een leuke club! Die samenwerking is zo geregeld.
- b. Dan het probleem ook echt aanpakken. U belt de voorzitter van de Poldervogels.
- c. Waarom moet dat nou weer samen? We organiseren met de eigen club wel een familietoernooi en vragen de slager de BBQ te sponsoren.

*U werkt als financieel specialist bij een multinational. Op een avond wordt u gebeld door een dorpsgenote die actief is bij de ouderenbond. Ze vraagt of u eens wil komen om de ouderen het een en ander uit te leggen over internetbankieren. Wat zegt u?*

- a. Hoeveel schuift dat? Een boekenbon, daar kom ik niet voor!
- b. Leuk. Ik ga even nadenken hoe ik het zo praktisch en duidelijk mogelijk kan maken. Maar dat gaat vast lukken.
- c. Ik zou het best willen, maar die oudjes weten echt niets van computers en financiën. Daar is geen beginnen aan.



...die oudjes weten echt niets van computers...

# Valorisatie of kennisbenutting?

*Onderzoek langs de maatschappelijke meetlat*

**Valorisatie, een term die de laatste jaren steeds vaker opduikt als het gaat om onderzoek. Op het eerste gezicht misschien iets waar wetenschapswinkels weinig mee kunnen. Maar schijn bedriegt. Ook onderzoek gaat langs de maatschappelijke meetlat en biedt burgers, samenwerking en daarmee de wetenschapswinkel nieuwe kansen.**

Door Saskia Visser

## Meer dan alleen economische waarde

Wanneer er wordt gesproken over valorisatie van onderzoek, dan denken de meeste mensen in eerste instantie aan geld. Hoe kun je munt slaan uit een baanbrekende ontdekking? De wereld van patenten en octrooien komt in beeld, of men denkt aan samenwerking met grote commerciële bedrijven. Maar naast deze economische connotatie, betekent valorisatie ook simpelweg het bepalen van de waarde. En zoals we weten is niet elke waarde in geld uit te drukken.

In steeds meer rapporten en beleids teksten rond onderzoek wordt de laatste tijd onderkend dat valorisatie van onderzoek bestaat uit meer dan het bepalen van de economische waarde. Naast de term economische relevantie wordt vaak maatschappelijke relevantie genoemd, soms ook nog aangevuld met culturele en democratiserende relevantie. Er zijn meerdere pogingen, o.a. door NWO, ondernomen om deze verschillende waarden ook zichtbaar en meetbaar te maken. Daarmee wordt ineens helder hoe groot de waarde is van de onderzoeker, die op scholen vertelt hoe pestgedrag geanalyseerd en doorbroken kan worden. En de chemicus die buurtbewoners helpt om de risico's van

de nieuwe fabriek in kaart te brengen en op waarde te schatten. Kortom, het type onderzoek dat wetenschapswinkels al sinds hun bestaan uitvoeren en waarvan we weten hoe waardevol het is.

## Valorisatie wordt kennisbenutting

Inmiddels is de term valorisatie door NWO vervangen door kennisbenutting. Dat is neutraler en heeft niet die economische bijmaak. In de meeste NWO-trajecten krijgen onderzoekers te maken met vragen over kennisbenutting. En de beantwoording van deze vragen wordt ook steeds zwaarder meegewogen in de beslissing de aanvraag al dan niet te honoreren. Daarmee krijgt het maatschappelijk relevant onderzoek een volwaardige plek binnen de verdeling van onderzoeksgelden. De kansen voor wetenschapswinkels en hun opdrachtgevers om groter onderzoek op te zetten en samen te werken met betrokken wetenschappers nemen daarmee ook toe.

In januari 2011 startte NWO zelfs met een eerste ronde "Meerwaarde", een speciaal programma uitsluitend gericht op kennisbenutting. Op een aantal terreinen konden onderzoekers eventueel in samenwerking met maatschappelijke partners een aanvraag indienen. Het ging om plannen voor het toegankelijk maken van recente wetenschappelijke kennis voor een niet-wetenschappelijk publiek. De Wetenschapswinkel Taal, Cultuur en Communicatie deed samen met literatuurwetenschappers en de Stichting Senia Literair een aanvraag bij Alfa-meerwaarde. In de loop van het jaar wordt duidelijk of deze aanvraag gehonoreerd wordt, maar in de preadviezen werd in ieder geval al lovend gesproken over de samenwerking en de betrokkenheid van de wetenschapswinkel. Maatschappelijke dienstverlening gegarandeerd!



# 't Is niet altijd rozengeur en maneschijn

Is er eigenlijk wel vooruitgang in de bestrijding van geuroverlast? Of raakt de aandacht voor zo'n lokaal probleem ondergesneeuwd in mondiale bedreigingen zoals broeikas effect en aantasting van de ozonlaag? De fundamenten van het huidige geurbeleid zijn gelegd in 1995, met een brief van de minister van VROM. Hoe staat het er nu voor, is de vraag van het Geurplatform aan de Bèta wetenschapswinkel. Heeft het geurbeleid effect gehad en hoe moet het verder?

Door Karin Ree

Zo'n vraag, met bèta- én beleidsaspecten, is koren op de molen van de masteropleiding Bèta in Bedrijf en Beleid. Een groep studenten bracht de problematiek in kaart en gaf op basis daarvan een aantal beleidsadviezen. Een van hen, Kim van den Berg, nam die adviezen mee naar een stageplaats bij Witteveen+Bos advies- en ingenieursbureau. Daar onderzocht zij via een omvangrijke enquête de meningen van betrokkenen bij het beleid. Bij overheid en industrie, adviesbureaus en burgerorganisaties vond zij 100 respondenten.

## Hoe hangt de geurvlag erbij?

Geurhinder door industrie, verkeer en landbouw is sinds 1995 afgenomen, zo blijkt uit gegevens van het CBS. Opvallend is dat de geurhinder door huishoudens juist toeneemt; hier worden met name hinder door open haarden en allesbranders geteld. Het totaal aantal gehinderden daalde van 47% naar 30% van de volwassen bevolking. Het beleidsdoel voor het jaar 2000 was maximaal 12% gehinderden. Helaas kun je in de CBS-telling niet zien of één persoon meerdere bronnen van hinder aangeeft. Het is dus onduidelijk of het doel gehaald is, maar waarschijnlijk is dat niet. In 2010 mag er volgens de doelstelling geen ernstige geurhinder meer voorkomen. Ook dit is lastig te toetsen, want de ernst van de hinder wordt niet geregistreerd.

Geurhinder is dus nog steeds een serieus probleem. De meerderheid van de respondenten in de enquête van Kim van den Berg onderkent dit.

## Evaluatie van 15 jaar geurbeleid in Nederland

De aanpak van geurhinder is in handen van de lokale overheid. De gemeente of provincie waar een inrichting is gevestigd, legt in de milieuvergunning het acceptabel hinderniveau vast. Dat moet gebaseerd worden op de best bestaande technieken om de geurhinder te bestrijden. De lokale verantwoordelijkheid heeft als voordeel dat men de situatie op maat kan beoordelen. Nadeel is dat er verschillen optreden in

prioriteit, activiteit en deskundigheid, er kan daardoor een zekere willekeur ontstaan. In de praktijk is dit ook te zien.

Niettemin oordeelt een ruime meerderheid van de respondenten in de enquête positief of neutraal over het huidige beleid en ook over het lokale niveau van verantwoordelijkheid. Men vindt het echter wel vaak lastig om eenduidig vast te stellen welk hinderniveau acceptabel is. Een landelijk toetsingskader zou helpen om dat probleem op te lossen.

Kim van den Berg heeft via deze enquête de meningen, knelpunten en mogelijkheden in het geurbeleid goed in beeld kunnen brengen. Op het congres dat het Geurplatform in september organiseerde stond haar werk duidelijk in de schijnwerpers. Het Geurplatform

## Meningen van de subgroepen over verschillende aspecten van het beleid

| Stelling   | Adviesbureaus | Overheid | Industrie | Burgerorganisaties |
|--|---------------|----------|-----------|--------------------|
| Het geurbeleid van de afgelopen 10 jaar is succesvol geweest.  | -             | +        | +         | -                  |
| Lokaal beleid en lokale situatie moeten worden meegewogen.   | +             | ++       | ++        | +                  |
| Er moet landelijk geurbeleid komen.  | +             | +/-      | -         | ++                 |
| Er moet een landelijk toetsingskader komen voor geurhinder.  | +             | +/-      | +         | ++                 |
| Geurhinder mag gecompenseerd worden door andere kwaliteiten in de leefomgeving (bv groen, speelplekken). | +             | -        | +/-       | --                 |
| ++ volledig mee eens; + mee eens; +/- neutraal; - mee oneens; -- volledig mee oneens                     |               |          |           |                    |



Kim van den Berg

heeft met steun van het congres besloten dat het tijd wordt om zich opnieuw actief in het geurbeleid van de overheid te mengen. Dat is voor veel geurgehinderde klanten van de Bèta wetenschapswinkel een goede zaak.

## Als je ruikt dan weet je of het stinkt

Voor een bèta is het natuurlijk pas leuk als er wat te meten valt. Nu is het meten van geur, laat staan geurhinder, een lastige zaak. Geur waarnemen is afhankelijk van de gevoeligheid van de neus en geurhinder is sterk subjectief. Wat de een lekker vindt ruiken, vindt de ander vies. Een geur kan voor de één onopvallend zijn, terwijl de ander zich er druk over maakt of er zelfs ziek van wordt. Het meten van geur gebeurt vaak met behulp van geurpanels die bestaan uit "professionele ruikers". Dit is een omslachtige en kostbare procedure, waardoor het in de praktijk vaak lastig blijkt om vast te stellen welke hinder acceptabel is. De ontwikkeling van elektronische neuzen (sensoren voor specifieke geuren) betekent hier mogelijk vooruitgang. Vooral in het Rijnmondgebied wordt hier druk mee geëxperimenteerd.

Een interessante ontwikkeling voor de komende 15 jaar geurbeleid.

## Keesjan Valk begeleider vanuit Witteveen+Bos

Hoe heb je het wetenschapswinkelproject ervaren?

Ik heb het project als positief ervaren. Zonder dit project hadden we geen beleidsevaluerend onderzoek gehad.

Wat was er lastig of anders dan bij een andere stage?

Lastig was de afstemming met meerdere geurdeskundigen uit het veld die soms

## Kim van den Berg student Medisch Farmaceutische wetenschappen

Hoe heb je het wetenschapswinkelproject ervaren?

Een heel leuke afsluiting van mijn studietijd. Mijn opleiding was natuurlijk heel wetenschappelijk gericht, maar nu kon ik me ook eens verdiepen in de maatschappelijke aspecten van een probleem. De begeleiding vanuit de winkel was heel fijn.

Wat was er lastig/ wat heb je geleerd?

Er zijn in Nederland weinig mensen die echt iets afweten van de fysieke kanten van geurhinder. Vooral in het begin moest ik erg zoeken naar mensen om mee te sparren, ik werd zelf al snel gezien als de expert op dit gebied.

Wat heeft de organisatie aan dit onderzoek?

In mijn onderzoek is naar voren gekomen dat geuroverlast vooral komt door

het ervaren van stress, die ontstaat omdat mensen de situatie niet kunnen voorspellen of beïnvloeden. Het zou in theorie dus een oplossing zijn om mensen meer en beter te informeren over de aard van de geur en de momenten waarop ze de geur kunnen verwachten. Bij Witteveen+Bos wisten ze al dat hinderklachten afnemen als er meer en betere informatie wordt verstrekt, maar ze kenden de theorie hierachter niet. Het is natuurlijk geen allesomvattende oplossing voor geuroverlast, maar het kan zeker een begin zijn voor het doen afnemen van klachten.

Was er belangstelling van anderen, bijv. media, andere organisaties?

Ik heb na het congres nog verschillende reacties gehad. Een bedrijf vroeg zelfs of ik nog een baan zocht.

Wat doe je nu? Iets heel anders: ik werk bij Pfizer in de registratie van bijwerkingen. Ik wilde toch graag in de farmaceutische industrie werken.

## Wat is het geurplatform?

Het Geurplatform is een subsectie van de sectie Lucht binnen de Vereniging van Milieuprofessionals (VVM). Tot 2005 kwam het Geurplatform regelmatig bijeen om de aanpak van de geurproblematiek in Nederland te bespreken. De deelnemers hadden een zeer verschillende achtergrond: overheidsinstanties (Rijk, provincies, gemeenten), industrie, onderzoekers, consultants en ook de chemiewinkels die opkwamen voor de belangen van de geurgehinderden.

In de jaren daarna is het Geurplatform minder actief geweest. Begin 2009 ontstond echter het besef dat het huidige geurbeleid al 15 jaar bestaat en dat de einddoelen voor dit beleid zijn gesteld in 2000 en 2010. Het was dus tijd om de balans op te maken van het geurbeleid en geurhinder in Nederland. Het Geurplatform heeft daarom het initiatief genomen om in het najaar van 2010 onder de vlag van de VVM een congres te organiseren. Daarin werd teruggekeken op de afgelopen 15 jaar, maar ook een blik op de toekomst ontbrak niet.

verschillende sturing gaven aan het project.

Wat heeft de organisatie aan dit onderzoek?

Onze organisatie heeft het onderzoek gebruikt als input voor een geurcongres dat is gehouden op 16 september 2010. Over het onderzoek is ook een artikel geschreven dat als handout is uitgedeeld op het congres.

Was er belangstelling van anderen voor het project?

Het congres had zo'n 150 deelnemers uit gemeenten, provincies, rijk, advies- en onderzoeksbureaus, GGD's, milieudiensten, bedrijven en industrie.

Komt er nog een volgende keer?

Er komt zeker weer een geurcongres, of we dan ook weer een beleidsevaluatie uitvoeren zal afhangen van de ontwikkeling van het beleid. Momenteel zijn we bezig om punten die uit de evaluatie naar voren zijn gekomen nader uit te werken.



# Wetenschapswinkel Geneeskunde en Volksgezondheid UMCG in 2010

Het voornemen zoals neergelegd in het 'Missie en Visie rapport', om de wetenschapswinkel Geneeskunde en Volksgezondheid meer als aanjager van veelbelovende, nieuwe projecten te laten fungeren, lijkt aan te slaan.

Door Jelte Bouma

Zeker twee nieuwe projecten met groeipotentie, kwamen dankzij de wetenschapswinkelstudenten en de coördinator, goed van de grond. Het project 'Evaluatie Tinnitus poli' (Afdeling KNO, UMCG) en de evaluatie van de Bonifatius Hoofdpijn Kliniek (Dokkum) kwamen mede door onze inzet tot een goed einde. En, vooral ook belangrijk, in deze voorbeelden is er sprake van



Jelte Bouma temidden van een aantal studenten

een vervolg, wat ook geheel overeenkomstig de plannen is, zoals die zijn neergelegd in het Missie en Visie rapport. Andere projecten die al eerder overeenkomstig deze formule zijn aangezwengeld, zoals het project Reumaatjes@Work (kinderen met reuma, Beatrix Kinderziekenhuis UMCG) werden dit jaar verder ondersteund, zodat ook aan de continuering van succesvolle projecten een bijdrage werd geleverd.

Daarnaast werden ook de 'traditionele' groepen bediend, zoals patiëntenverenigingen. Op verzoek van de Nederlandse Vereniging Van Slechthorenden, werkgroep Ménière, zijn er twee onderzoeksprojecten gestart onder patiënten met de ziekte van Ménière en hun partners. Verder is er een begin gemaakt met een tweetal projecten bij mensen met een aanzichtsafwijking, in samenwerking met de Stichting Eigen Gezicht.

Ook over de relevante output, publicaties

in internationale (top) tijdschriften, was er alle reden voor tevredenheid. Dit beleid zal ook in de toekomst worden voortgezet. Bij projecten die zich daarvoor lenen, zijn bij aanvang al afspraken gemaakt over het schrijven van tijdschriftartikelen, na afronding van het project met het gebruikelijke rapport.

Het afgelopen jaar was cruciaal voor het voortbestaan van de Wetenschapswinkel Geneeskunde en Volksgezondheid. De huidige coördinator had te kennen gegeven gebruik te willen maken van de FPU regeling. In een 'complexe werkomgeving' die ook nog eens fors moet bezuinigen, vereist dat voorzichtig manoeuvreren. Het 'groene licht' dat in de loop van het jaar werd verkregen, mag worden opgevat als een blijk van waardering. Ik wens dr Jolanda Tuinstra veel succes met haar benoeming. Ze zal zich hieronder voorstellen.



## Even voorstellen Jolanda Tuinstra

Vanaf 1 maart 2011 neem ik de werkzaamheden van Jelte Bouma over bij de wetenschapswinkel Geneeskunde en Volksgezondheid. Dat combineer ik met mijn projectleiderschap bij Toegepast GezondheidsOnderzoek (TGO). De combinatie van werken bij beide sluit goed aan bij het plan om de wetenschapswinkel en TGO dichter bij elkaar te brengen - beide onderdeel van de afdeling Gezondheidswetenschappen. In de praktijk zijn er de afgelopen tijd al fraaie voorbeelden geweest van gezamenlijke projecten, zoals het "Geurstofallergie-project" en het "UMCG Ambulancezorg-project", waar ik zelf overigens niet bij betrokken was. Maar ik ken de wetenschapswinkel al wel, want mijn allereerste project na mijn afstuderen als medische socioloog heb ik hier uitgevoerd. Ik deed onderzoek naar afstemming tussen de zorgvraag en het zorgaanbod van mensen met

Reumatoïde Artritis. Daarna ben ik gepromoveerd bij de afdeling Gezondheidswetenschappen, heb vervolgens verschillende onderzoeksprojecten uitgevoerd en was docent bij zowel geneeskunde als bij sociologie. Als coördinator van het onderzoeksbureau van de provincie Drenthe heb ik ervaring opgedaan met beleidsrelevant onderzoek en de vertaling van praktijkvragen in wetenschappelijke onderzoeksvragen. De afgelopen jaren heb ik diezelfde invalshoek gehouden, maar dan vanuit TGO. De wetenschapswinkel is voor mij een ideale plaats om mijn interesse, kennis en vaardigheden verder te ontwikkelen. Vanuit een kennisinstelling, op het kruispunt van onderzoek, praktijk, beleid en onderwijs. De winkel is dus open!



## Wetenschapswinkels in de pers

### Frans leren zonder boek

Frans les saai? Misschien niet lang meer. In twee brugklassen op het Werkmancollege wordt een nieuwe lesmethode getest. Drie studenten van de RUG onderzoeken of de methode werkt. (UK, 17 juni 2010)

### Hangplek in bieb heeft boeken nodig

De openbare bibliotheek Groningen wilde weten hoe, wat en hoeveel jongeren lezen. Student Nederlands Marieke Deinum ontdekte al snel waarom, tijdens haar eerste bezoeken aan de bibliotheek. "Wanneer ik er kwam was er geen jongere te bekennen." (UK, 4 februari 2010)

### Meer burgers kunnen een beroep doen op universitair onderzoek

Groninger universiteit jaagt Europees netwerk van wetenschapswinkels aan

In de jaren '70 van de vorige eeuw schoten in de Nederlandse universiteitssteden de wetenschapswinkels als het ware als paddenstoelen uit de grond. Zij moesten een brug slaan tussen de universiteit en de maatschappij. Terwijl de hausse van deze winkels

in ons land voorbij is - niet iedere universiteit trekt daar nog geld voor uit - neemt wereldwijd de belangstelling voor dit van oorsprong Nederlandse idee juist toe. (Kijk op het Noorden, september 2010)

### Nachtelijke ratels

Human beatboxes, tapdancers en ratels. De vleermuisoorsten die 's nachts langs het Afwateringskanaal in Assen scheren, hebben elk hun kenmerkende ultrasone sound. (Noorderbreedte, 2010 no. 2)

### Verdienen aan de Wadden? Kan dat nog wel?

Het Waddengebied staat op de werelderfgoedlijst van Unesco. Het is niet voor niets een toeristische trekpleister. Maar kan geld verdienen samengaan met verantwoordelijk beheer? Daarover gaat het Kenniscafé van volgende week. (UK, 11 maart 2010)

### Aantrekkelijk aanbod houdt jongeren in bieb

(Groninger Gezinsbode, 9 februari 2010)

### 'Kennishoek' van RUG gaat Europa in

De Rijksuniversiteit Groningen heeft 2,7 miljoen euro aan Europese subsidies gekregen om het aantal wetenschapswinkels in Europa uit te breiden en een Europese debatsite op te richten. De RUG is in Europa voortrekker op dit gebied. In het project werkt Groningen samen met universiteiten en organisaties uit zestien Europese landen en Israël. Daaronder vallen grote jongens als de universiteit van Cambridge en kleinere organisaties als het instituut voor Baltische studies in Estland. (Dagblad vh Noorden, 24 maart 2010)

### Zoutwaterbad in Loppersum tjokvol plantjes en diertjes

Het K.P. Zijlbad in Loppersum zit boordevol plantjes en diertjes, zoals algen, kreeftjes en eencellige beestjes. Dat blijkt uit een onderzoek van de Rijksuniversiteit Groningen en het Koninklijk Nederlands Instituut voor Zeeonderzoek (NIOZ). De onderzoekers hebben tot nu toe geen vreemde planten of dieren ontdekt. (Dagblad vh Nooden, 30 juli 2010)

### Man van 2,7 miljoen

Henk Mulder krijgt 2,7 miljoen euro van de Europese Commissie. Voor het versterken van een Europees netwerk van wetenschapswinkels. (UK, 25 maart 2010)

### Vleermuis krijgt groen licht in Assen

Vleermuizen hebben geen last van groene led-verlichting. Dat blijkt uit een onderzoek dat biologiestudent Tijs Glazenborg via de wetenschapswinkel deed voor de gemeente Assen. (UK, 4 maart 2010)

### 'Krities' is praktisch geworden

Wetenschapswinkels deden vroeger links onderzoek voor kansarme groepen. Dat is nu anders. Ze zijn pragmatischer geworden. Een aantal winkels is opgedoekt. De rest floreert.

De bètawinkel van de Rijksuniversiteit Groningen onderzocht onlangs het onderwaterlawaai als gevolg van heiverkzaamheden voor een windmolenpark op zee. De vraag kwam van de Waddenzeevereniging. 'Het is een

nieuw thema dat wordt aangedragen door een wat minder draagkrachtige maatschappelijke groep', zegt Karin Ree, coördinator van de bètawinkel. 'Het onderzoek voorziet in een concrete vraag uit de maatschappij, en het leuke is dat er aan de universiteit dwarsverbanden in disciplines ontstaan. Want ik zoek een student in de mariene biologie, maar ik onderneem ook een ontdekkingsreis bij natuurkunde.' De Groningse werkwijze is exemplarisch voor de wetenschapswinkels nieuwe stijl. Concreet, praktisch en sterk gelieerd aan de universiteit... (Volkskrant, 3 juli 2010)

### Wetenschapper met een missie

Over de hele wereld schieten wetenschapswinkels als paddenstoelen uit de grond. De Groninger wetenschapper Henk Mulder helpt ze oprichten

De winkels moeten kloof tussen wetenschap en maatschappij helpen dichten (Dagblad vh Noorden, 13 april 2010)



## Wetenschapswinkel Taal, Cultuur en Communicatie

*Lieke Koelen en Saskia Visser* **Dyslexie en Engels als tweede taal.** De rol van ervaring bij het lezen van Engelse woorden, Wetenschapswinkelrapport, januari 2010.

*Marieke Deinum* **De jongerenbibliotheek.** De rol van cross-overkasten bij de overgang van C-boeken naar volwassenenliteratuur, Wetenschapswinkelrapport, januari 2010.

*Saskia Visser* **Dyslexie en het leren van een taal,** Workshop op Dag voor Taal, Kunsten en Cultuur, Groningen, 5 februari 2010.

*Saskia Visser* **De waarde van meertaligheid, streek-talen en minderheidstalen op school,** Gastcollege Streektaalweek, Pabo Emmen, Stenden Hogeschool, 12 april 2010.

*Vera de Man* **Tips voor thuistaalstimulering,** Website, april 2010

*Vera de Man, Reinou Keuning, Minke Poppema, Marieke Deinum, Gisela Kooistra, Willemien de Haan, Annemieke ter Harmsel, Yvonne Wever, Saskia Visser* **Posterpresentaties,** 8 juni 2010

*Gisela Kooistra* **Beleef de tuin.** Van bezoek naar belevenis van de Hortus Botanicus, Wetenschapswinkelrapport, september 2010.

*Saskia Visser* **Misverstanden en meertaligheid,** Wetenschapswinkelonderzoek in Groningen, Gastcollege meertaligheid toegepaste taalwetenschap, 4 oktober 2010.

*Gisela Kooistra* **Eindpresentatie Hortus Botanicus,** Amsterdam, 7 oktober 2010.

*Daan Jans en Audrey Rousse-Malpat* **Iedereen spreekt hier Frans.** Onderzoek naar de effecten van AIM-didactiek op spreken en schrijven in het Frans van brugklasleerlingen, Wetenschapswinkelrapport, november 2010.

*Daan Jans en Audrey Rousse-Malpat* **Iedereen spreekt hier Frans.** Eindpresentatie, AIM-ouderavond H.N. Werkman College, Groningen, 15 november 2010.

*Saskia Visser* **Proef van de maand "Taalriedel",** Kenniscafé Hoe leer je taal?, Groningen, 18 november 2010.

*Saskia Visser* **De waarde van meertaligheid,** Congres Streektaal in het onderwijs, Stenden Hogeschool, Emmen, 26 november 2010.

*Saskia Visser* **Zwijgen in alle talen,** misverstanden en gebrek aan communicatie over meertaligheid, In: Streektaal in het onderwijs, achtergronden en uitwerking, Jan Kruijnk, Jan Germs, Geert Woldman (red), november 2010

## Wetenschapswinkel Economie &amp; Bedrijfskunde

*Gert Droogendij* **Groningen Seaports.** An Examination of Public Rail Infrastructure., WD 2010-1

*Vincent de Lezanne Coulander* **The role of public authorities in clusters:** A study of cluster policy in European regions. WD 2010-2

*T. Berger* **Sociale hulp- en dienstverlening in Noord-Nederland.** Een marktanalyse. WD 2010-3

*L. Broeders* **Marktverkenning Capelli Uomo.** Een onderzoek omtrent het openen van een schoonheidssalon voor mannen in Groningen. WD 2010-4

**Energie Service Friesland** – Imago en concurrentiepositie. WD 2010-5

*Folkert Atema* **Op zoek naar het juiste spoor.** Bedrijventerrein Oosterhorn in Delfzijl. EC 191

*Laudine Siderius* **Harlingen en de bruine vloot.** Hoe denken de inwoners van Harlingen over hun stad als toeristische bestemming en de rol van de bruine vloot daarbij? EC 192

## Wetenschapswinkel Onderwijs

*Marjolein de Boer* **Competenties + pabo = competente leraar?!** Een onderzoek naar competentiegericht opleiden op de pabo NHL

*Esther Flap* **Evidence-based practice bij de Gezondheidsacademie van de Hanze Hogeschool**

*Willemien de Haan* **Dyslexiebeleid in het VO.** Een nulmeting op het Augustinuscollege te Groningen

*Geralda Bazuin* **Van specifieke inzet naar reguliere praktijk** casus schakelklas Hoogeveen

*Sanne Tanis* **Nieuwe school- en opvangtijden?** Wensen van huidige en mogelijk toekomstige ouders van de VCOG

## Bèta Wetenschapswinkel

*Ruben van der Biezen, Karin Ree* **Mogelijkheden tot beperking van de emissie van vluchtige organische stoffen bij de straal- en spuitthal van Huisman,** Schiedam. Beta 2010-1

*Rob Bremer* **Op zoek naar stilte.** Stiltegebieden in Friesland opnieuw bezocht. Beta 2010-2

*Tijs Glazenberg* **Groen licht aan het Havenkanaal.** Effecten van groene led straatverlichting op het gedrag van de watervleermuis. Beta 2010-3

*Annerose Muus en Matthijs Oosterhuis* **Een milieuvergunning juridisch bekeken.** Beta 2010-4

*Jeroen Vetter* **A safer route to MDI,** An assessment of a phosgene free manufacturing process. Beta 2010-5

*René Kerstholt* **Straatverlichting in Assen.** Levenscyclusanalyse van de Kegel 2000 en de Stela Square 10 LED. Beta 2010-6

*Projectgroep Bèta, Beleid en Bedrijf* **Met de neuzen dezelfde kant op.** Richting een uniform geurbeleid. Beta 2010-7

*Kim van den Berg* **Een evaluatie van 15 jaar geurbeleid in Nederland.** Beta 2010-8

*Chissa Bruins* **Het plantje bij de naam noemen.** Een informatiesysteem voor de Hortus Botanicus te Amsterdam. Beta 2010-9

*Henk A.J. Mulder* (2010) **Science Shops, in "Encyclopedia of Science and Technology Communication" (Vol. 2)** (Ed. S. Hornig Priest), Sage Publications, Los Angeles, pp 733-737 (Boekdeel)

**Wetenschap, werk aan de winkel.** Postercongres wetenschapswinkels RUG, 8 juni, Groningen, 6 posters Beta wetenschapswinkel

**Interlandse wetenschapswinkeldag,** 17 juni, Wageningen. Prijswinnend project Jeroen Vetter

**Geurcongres,** Vereniging van Milieuprofessionals sectie Lucht en Klimaat, 16 september, Utrecht. Presentatie en organisatorische bijdrage Kim v.d Berg

**Naar een duurzame Zernike Campus,** 18 november, Groningen. Werkconferentie, organisatie en rapportage (rapportage 2011)

*Henk A.J. Mulder* **Science Shops and PERARES, Crepe-Workshop,** Open University, London, 29 September 2010

*Henk Mulder* **Examples of projects by Science Shops,** 2nd event of EPILYON, Chania, 19 October 2010

*Henk Mulder* **Introduction to science shops and examples of projects by science shops,** European University Cyprus, Lefkosa, 22 October 2010

*Henk Mulder, Eileen Martin and Emma McKenna* **Engagement within the Curriculum through Science Shops and similar entities,** ENGAGE 2010, London, 8 December 2010

## Wetenschapswinkel Geneeskunde en volksgezondheid

*Janneke Oostjen* **Toename van Eerste Hulp Ter Plaatses-ritten.** Een onderzoek naar factoren die een rol spelen bij de kwaliteit van triage van EHTP-ritten. Wetenschapswinkelrapport, januari 2010.

*Dr. R.H Bakker, drs. V. Verhage, dr. G.J. Dijkstra, J.Oostjen, dr. J. Bouma* **Eerste Hulp Ter Plaatses-ritten en Spoedzorg.** Eindrapportage van een onderzoek naar oorzaken van de stijging van het aantal Eerste Hulp Ter Plaatses-ritten en het toegenomen beroep op de spoedzorg. Afd. TGO UMCG i.s.m. Wetenschapswinkel G&V UMCG, januari 2010.

*Marijke Bosman* **Reumaatjes@work; does it work? A cognitive-behavioral internet based intervention.** Wetenschapswinkelrapport, februari 2010.

*Irma van de Beek* **Enquête Bonifatius Hoofdpijnkliek Dolkum** Hoe tevreden waren patiënten van de Bonifatius Hoofdpijnkliek Dolkum? Een enquête onder patiënten in de periode 2006-2009. Wetenschapswinkelrapport, februari 2010.

*Esther Metting* **Pilot-onderzoek behandeltraject constitutioneel eczeem** (Pilot research treatment path atopic eczema). Wetenschapswinkelrapport, Mei 2010.

*Nienke Riemersma* **Tinnitus en arbeid.** Een onderzoek naar de invloed van stressoren op tinnitus en de mogelijkheid tot werken. Wetenschapswinkelrapport, september 2010.

*Magali Rogerone* **Determinants of tinnitus' impact in Quality of Life in an outpatient clinic protocol.** Wetenschapswinkelrapport, September 2010.

*J.G. Kaak* **The validity of self or parent administered joint assessment in patients with juvenile idiopathic arthritis.** Wetenschapswinkelrapport, oktober 2010

*Rianne de Heer* **Als je hoofd je tegenwerkt.** Een onderzoek naar de determinanten van de effectiviteit van het behandelprogramma van de Bonifatius Hoofdpijnkliek. Wetenschapswinkelrapport, september 2010.

*Carla Bieze* **Adherentie bij IBD patiënten.** Wetenschapswinkelrapport, november 2010.

*Otto T.H.M. Lelieveld, Wineke Armbrust, Jan H.B. Geertzen, Inez de Graaf, Miek A. van Leeuwen, Pieter J.J. Sauer, Ellen van Weert, Jelte Bouma* **Promoting Physical Activity in Children with Juvenile Idiopathic Arthritis through an internet-based program: results of a pilot randomized controlled trial.** Arthritis Care & Research 2010; 62: 697 - 703.

*O. Lelieveld, W. Armbrust, J. Geertzen, I. d. Graaf, M. v. Leeuwen, P. Sauer, E. v. Weert, J. Bouma* **Promoting physical activity in children with juvenile idiopathic arthritis through an internet-based program: results of a pilot randomised controlled trial.** Abstract, EULAR 2010, Rome, 16 - 19 juni.

*Eja Pedersen, Frits van den Berg, Roel Bakker and Jelte Bouma* **Can road traffic mask sound from wind turbines?** Response to wind turbine sound at different levels of road traffic sound. Energy Policy 2010; 38: 2520 - 2527.

*Esther Metting* **Voordracht stafbijeenkomst Dermatologie UMCG,** 25 mei 2010.

*Otto Lelieveld* **Voordracht EULAR congres 16 - 19 juni 2010.**

*Marieke de Jonge* **Samenwerking tussen huisartsen en jeugdzorg:** voorlopige resultaten van het onderzoek "Samenwerken of samen zorgen?" Voordracht bij Stuurgroep AOF-project Groningen/Hoogezand-Sappemeer, 30 november 2010.

*Magali Roggerone* **Voordrachten stafbijeenkomsten KNO, UMCG.** December 2010.